

Utanmyrabor berättar

BUS GUNNEL ÅKESSON

Pelle Svensson, skåning som trivs på ön

Ålpåsgård där Pelle och Lena Svensson bor ligger i en klase av stugor i Utanmyras sydöstra hörn, vid foten av förkastningsbranten där väggkorsningen delar sig till norr och väster och upp till kyrkbyn.

När jag besöker Pelle för en pratstund är novemberdagen mild men grå och ofrånkomligt krymper dagarna ihop inför vintermörkret. Hunden som vaktar gården viftar på svansen och möter mig på grusgången upp till huset, följer mig fram till dörren, men får stanna utomhus. Den lägger sig något motvilligt i hela sin längd ovanför trappstegen, så att man måste kliva försiktigt för att komma förbi.

I det trivsamma köket har Pelle tagit en förmiddagspaus med korsordslösning och bjuder på kaffe med äppelkaka. Det är skånerost, förklarar Pelle leende som är född skåning. Lena är på jobbet på fritidshemmet. Deras tre pojkar – födda 1983, 1985 och 1990 – är nu vuxna; två bor i Moratrakten och en i Stockholm. Lena och Pelle har två barnbarn.

Jag minns precis dagen när vi flyttade hit till Sollerön. Det var den 26 mars 1982 och det var mycket snö. Lenas släktingar hade ordnat med ett gruslass på gården så att flyttbilen kunde ta sig fram. Kusinen Ninna bjöd hem oss på våfflor. Jag kände att jag genast slog rot på den här ön.

Ålpåsgård i Utanmyra tillhörde Lenas släkt. Här bodde Rullpers Anna Andersson med maken Buslars (Ålpås) Anders Andersson och barnen Sven och Lisa. Sven är Lenas far och Rullpers Anna är alltså Lenas farmor. Farmodern överlevde sin man med 23 år och dog 1978. Lena är född i Särna och uppväxt i Katrineholm. I början av 1980-talet blev det möjligt för Lena och Pelle att köpa gården. Det var inga problem för dem att få jobb här. Pelle arbetade vid SJ i Helsingborg och ansökte bara hos arbetsgivaren att få bli överflyttad till Mora, något som gick bra. Lena som är fritidspedagog fick anställning först i Mora och litet senare på Sollerön.

Pelle föddes för sjuttio år sedan i Helsingborg och växte upp i staden med föräldrar och tre bröder i en tvårummare. Om somrarna fick han som många andra stadsbarn vistas på landet för att få andas frisk luft. Så kom det sig att Pelle tillbringade sina somrar upp till femtonårsåldern på en bondgård i Småland där allt utfördes med gamla lantbruksmetoder. Det gav honom förståelse och insikt i bondelivet. Det skulle visa sig vara en bra grund när han många år senare kom till gården på Sollerön.

Pelle utbildade sig till murare och arbetade sedan bland annat som betongarbetare och lastbilschaufför, innan han började vid järnvägen. Han sysslade med att växla järnvägsvagnar i Helsingborg som på den tiden var en stor tågfarjestation.

Hitflyttad till Sollerön förstod Pelle inte först målet som talades, men efter en tid gick det allt bättre. Ett genombrott för att komma in i gemenskapen och dialekten kom när han började träna kyrkbåtsrodd, en rolig men ansträngande sport som han höll på med i tre år. Idag är det oftast inga problem för Pelle att följa med i samtalet mellan öborna, som till exempel när folket möts i bystugan i Utanmyra.

Det fanns flera andra familjer som liksom Pelle och Lena var nya på Sollerön som de lärde känna och de knöt också snabbt kontakter med infödda. Pelle och Lena skaffade tidigt en häst på gården och efter några år även får. Lena har alltid varit intresserad av ridning. Fårskötseln höll de på med i tjugo år. Lena tillverkade produkter av skinn och ull som hon sålde på hantverksmarknader. 2010 slaktade de får för sista gången. Pelle framhåller att får är behändiga djur att sköta, även om det är mycket arbete när de ska lamma, klippas och slaktas.

Foto: Torbjörn Nääs

Idag har de enbart hästar och lånar mark i närheten för höskörd och bete. Under åren har boningshuset byggts ut. Nya uthus, ett nytt stall och ett traktorgarage har tillkommit. Pelle är nöjd med byggnaderna och fler planeras. Till gården hör ett skogsskifte i Bråmåbo där de kan ta ved.

Efter fjorton års banarbete i Mora ville Pelle utvecklas och han läste först upp sina betyg för att kunna söka till lärarutbildningen på Mitthögskolan. Han blev färdig lärare 1997 och fick anställning på högstadiet i Morkarlbyhöjdens skola i Mora. Där stannade han kvar i sjutton år till pensioneringen. Pelle är nu en extra resurs på fritidshemmet på Sollerön, även Lenas arbetsplats. En jättekul uppgift där han upplever att han behövs. Idag har många barn en annan attityd till vuxna än när Pelle växte upp. Det krävs idag mer i samspelet med de unga som inte respekterar vuxna på samma sätt som förr. Unga kommer nu ut till ett helt annat samhälle.

Pelle har engagerat sig i bygdens angelägenheter. Han sitter i styrelsen för Utanmyra bystugeförening och har också ingått i Konsums styrelse. Han sjunger också i Gesundakören. Under sju-åtta år var han ungdomsledare i fotboll.

Vänner på *Ålpåsgård*. Foto: Pelle Svensson

”När det handlar om idrott, då lyssnar barnen. Det är skoj”, säger Pelle.

När pojkar var små brukade familjen göra utflykter till Flenarnas fåbodar. Nuförtiden lockar bär- och svamplockning. I vintras åkte Pelle och Lena Kortvasan tillsammans. Han lovordar den härliga miljön och det rika friluftslivet. Inflyttningen till byn av såväl svenska som utländska familjer bevisar hur mycket en god boendemiljö betyder. Barn som växt upp här flyttar ofta tillbaka efter sin utbildning. Naturligtvis hänger det mycket på arbetstillfällen. Öns utveckling är helt beroende av jobbmöjligheter som ju främst finns i Mora. Men Pelle känner sig inte orolig för Solleröns framtid.

”Det är viktigt att odlingslandskapet kan hållas öppet. Nya krafter finns nu på ön som håller djur, brukar jorden och slår lindorna; det är mycket positivt”, anser han. ”Det behövs nya jordbrukare som tar hand om markerna.”

Pelle ser en fördel med att komma utifrån. Att det finns motsättningar av gammalt datum är något man kan känna av, säger han, men man behöver inte ta ställning för någon. Han har inte längtat härifrån eller saknat havet, eftersom man har så nära till Siljan. De åker på semester till Skåne och gör avstickare till Danmark eller Tyskland,

Gesundakören. Foto: Elin Wik

men det är alltid skönt att komma tillbaka till Sollerön. Livet på en bondgård kan innebära oväntade påfrestningar. Pelle minns vintern 1995 när vattnet frös och de fick klara sig utan gårdens vatten i tre, fyra månader, samtidigt som barnen var små. Det blev tvungna att åka och hämta vatten för familjens behov och till fåren. Pelle studerade då på Mitthögskolan och Lena fick klara gården ensam under veckorna. Nuförtiden har de tillsammans med grannarna en nyborrad brunn i en gemensam vattenförening.

Vårt samspråk är nu över; hästarna väntar på att utfordras och Pelle ska ge sig iväg för några timmars arbete på fritidshemmet på Sollerön; en stimulerande uppgift som ger känslan av att få vara med i nuet.

Bus Gunnel